

Sveriges unga akademi
2018-12-03

Remissvar angående Genomförande av student- och forskardirektivet (Ds 2018:37) dnr. Ju2018/04280/L7

Sveriges unga akademi anser att det är viktigt att främja rörlighet och minska hindren för inresa och vistelse för dem som vill komma till EU och till Sverige för att studera och forska. Det är ett viktigt led i att stärka Sverige och EU som attraktiv plats för forskning och innovation och i den globala konkurrensen om begåvningar. Sveriges unga akademi är därför övergripande positiva till genomförandet av student- och forskardirektivet.

Sveriges unga akademi lämnar här sina synpunkter på valda delar som berör studier inom högre utbildning och forskning.

I utformandet av remissvaret har vi samrått med Sveriges förenade studentkårer då forskning och högre utbildning är nära sammanlänkade och tillsammans är avgörande för att stärka Sveriges konkurrenskraft.

7.6 Försörjningskrav

I skrivelsen föreslås att för att beviljas ett uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning ska utlänningen visa att han eller hon kommer att ha tillräckliga medel för sitt uppehälle under tillståndstiden och för att täcka kostnaderna för sin återresa. Försörjningskravet för forskare ska inte längre ingå som en del i mottagningsavtalet.

Sveriges unga akademi tillstyrker förslaget.

Enligt gällande rätt visas försörjningsmöjligheten genom egna medel, stipendier eller motsvarande. Egna medel har av Migrationsöverdomstolen bedömts betyda kontanta medel som finns tillgängliga på ett bankkonto som tillhör den sökande och som enbart denne eller dennes maka/make kan förfoga över. Bankmedel på konton som även andra personer, exempelvis föräldrar, släktingar, vänner eller garanter förfogar över anses inte vara den sökandes egna medel. Detta har lett till negativa konsekvenser för studenter som, trots goda studieresultat, inte beviljats uppehållstillstånd. Sveriges unga akademi anser att det är angeläget att regleringen ändras för att underlätta för studenter att uppfylla de svenska villkoren.

8.1 Villkor för uppehållstillstånd för forskning

Sveriges unga akademi instämmer i internationaliseringsutredningens kommentar: Sverige har valt att hantera uppehållstillstånd för doktorander inom ramen för

bestämmelserna för uppehållstillstånd för studier, utifrån samma principer som gäller för studier på grundnivå och avancerad nivå. Detta får till följd att de i viss mån generösare bestämmelserna i direktivet som gäller forskare inte omfattar doktorander, trots att direktivet poängterar att när så är lämpligt bör medlemsstaterna uppmanas att behandla doktorander som forskare vid tillämpningen av direktivet. Detta märks särskilt i förhållande till utländska doktorander som genomför en del av sin forskarutbildning i Sverige (gästdoktorander).

Gästdoktorander kan inte få uppehållstillstånd för studier enligt 4 kap. 5 § utlänningsförordningen eftersom de inte antas till utbildning här. De har inte heller möjlighet att ansöka om tillstånd som gästforskare, eftersom de inte omfattas av lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän, varken enligt nuvarande reglering eller förslaget i skrivelsen. Enligt 3 § ska lagen inte tillämpas på tredjelandsmedborgare som utför forskning uteslutande inom ramen för högskoleutbildning för att därigenom få en doktorsexamen.

Gästdoktorander uppmanas i stället av Migrationsverket att söka uppehållstillstånd för besök i Sverige vilket endast gäller för ett år. Ett sådant tillstånd går inte att förlänga. I många fall behöver dock gästdoktorander stanna längre än ett år. Om personen tvingas åka hem kan konsekvenserna bli negativa såväl för forskningsprojektet som för doktoranden som inte kan fullfölja sina studier i planerad riktning. Utredningen anser att det är olyckligt att gästdoktorander inte har möjlighet att ansöka om sådant uppehållstillstånd som är anpassat för studenter eller forskare.

Det är av stor vikt att regeringen ser över bestämmelserna för gästdoktorander så att deras möjligheter att verka i Sverige överensstämmer med villkoren för gästforskare. Det kan också vara lämpligt att se över om uppehållstillstånd för studier på forskarnivå bör regleras särskilt.

8.2 Tillståndstid – uppehållstillstånd för forskning

I skrivelsen lämnas förslag på tillståndstider för uppehållstillstånd för forskning.

I enlighet med argumentationen nedan (9.2 Tillståndstid) gällande tillståndstid för studier inom högre utbildning, vill Sveriges unga akademi poängtera behovet av att även uppehållstillstånd för forskning meddelas för hela den tid som forskningen ska pågå. Samma problematik som uppstår för studenter på forskarnivå som tvingas ansöka om förlängning av uppehållstillstånd uppkommer ofta även för exempelvis postdoktorer som bedriver forskning i Sverige, vilket riskerar omöjliggöra deltagande vid konferenser etc.

9.2 Tillståndstid – uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning

I skrivelsen anges att om sökanden redan vid prövningen av ansökan om uppehållstillstånd kan visa att han eller hon uppfyller de allmänna och särskilda

förutsättningarna för hela studietiden kan ett uppehållstillstånd för hela studietiden meddelas om den är längre än ett år. Det bör t.ex. vara utgångspunkten för studenter på utbildningar på forskarnivå och studenter som är antagna till en utbildning som leder till en masterexamen om 120 högskolepoäng.

Sveriges unga akademi tillstyrker förslaget, men vill betona vikten av att uppehållstillstånd beviljas för hela studietiden för studenter på utbildningar på forskarnivå och mastersprogram. Idag beviljas uppehållstillstånd vanligen för kortare tid än den totala studietiden, vilket innebär att studenten måste ansöka om förlängning av uppehållstillstånd. Då det inte är helt ovanligt att tillstånd försenas, riskerar det medföra att studenten inte kan delta på internationella konferenser, i forskningssamarbeten etc. vilket utgör centrala komponenter i doktorandutbildningen.

13.1 Uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller efter slutförda studier

I skrivelsen föreslås att en utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, för forskning för rörlighet för längre vistelse eller för studier inom högre utbildning i Sverige får beviljas ett uppehållstillstånd för en tid av nio månader efter slutförd forskning eller efter en slutförd högskoleutbildning om han eller hon avser att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet här. Förslaget innebär en förlängning från dagens sex månader.

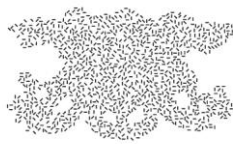
Sveriges unga akademi tillstyrker förslaget men konstaterar också att föreslagen uppehållstid överensstämmer med den miniminivå som regleras i direktivet.

Nio månader kan tyckas väl kort för att etablera sig på arbetsmarknaden, särskilt för inresande forskare och studenter (tredjelandssmedborgare i direktivet). För att stärka Sveriges attraktionskraft som forsknings- och studiedestination bör tiden för uppehållstillstånd efter slutförd forskning eller studier övervägas att förlängas ytterligare.

16 Rörlighet inom EU för forskare och studerande

Genom direktivet ges forskare och studenter som beviljats uppehållstillstånd för forskning eller studier inom högre utbildning av en EU-stat möjlighet att under en period bedriva en del av sin forskning eller studier vid ett lärosäte i en eller flera andra medlemsstater. I skrivelsen föreslås det att det för Sveriges del ska krävas en underrättelse i förväg till Migrationsverket avseende studenter men inte för forskare.

Sveriges unga akademi ställer sig frågande till att underrättelsekrav till Migrationsverket ska gälla för studenter. Då doktorander rent migrationsrättsligt räknas som studenter ser vi en risk att den ökade administrativa bördan som detta torde innebära kan försvåra rekryteringen av internationella forskarstudenter. Sveriges unga akademi vill poängtera vikten av att processen för underrättelse blir smidig och inte medför några extra hinder

för rörlighet, vilket skulle riskera att minska Sveriges attraktionskraft som kunskapsnation.

17.2 Handläggningstid

Enligt skrivelsen ska beslut om ansökan om tillstånd och om förlängning av tillstånd fattas så snart som möjligt och senast inom 90 dagar efter det att en fullständig ansökan lämnats. Om förfarandet för inresa och vistelse rör en godkänd värdenhet ska beslut om den fullständiga ansökan fattas senast inom 60 dagar.

Sveriges unga akademi tillstyrker förslaget, då det är av yttersta vikt för rekryteringen av internationella studenter och medarbetare att handläggningstiderna minskas.

17.6 Godkännande av värdenheter

Enligt artikel 15 i direktivet får medlemsstaterna föreskriva ett godkännandeförfarande för läroanstalter för högre utbildning, utbildningsanstalter, organisationer som ansvarar för ett volontärprogram eller enheter som tar emot praktikanter. Ett motsvarande godkännandeförfarande finns idag för forskningshuvudmän som vill ta emot gästforskare (detta hanteras av Vetenskapsrådet). I skrivelsen avfärdas möjligheten till att införa ett sådant godkännandeförfarande med motiveringen att det skulle medföra en ökad administration eller merkostnader för de myndigheter och värdenheter som berörs.

Sveriges unga akademi vill i detta sammanhang peka på förslagen i Internationaliseringsutredningens slutbetänkande (SOU 2018:78). I syfte att bättre utnyttja resurserna och korta handläggningstiderna föreslås där att universitet och högskolor certifieras för bedömningar av utlänningars studieavsikt och att möjligheten till certifiering för hantering av ansökningar om uppehållstillstånd för studier och forskning samt arbetstillstånd därefter utreds. Sveriges unga akademi anser att förslagen i slutbetänkandet bör övervägas.